

Seminář č. IV. – Předporozumění a hermeneutický kruh v právní interpretaci

I. Prostudujte si článek Jana Wintra s názvem „K hermeneutice v právní vědě a v historiografii“ a připravte si odpovědi na následující otázky:

- 1) Na jakých principech funguje podle H.-G. Gadamera hermeneutický kruh?
- 2) Co je předmětem zkoumání hermeneutiky a jaké jsou její metody?
- 3) Jakou úlohu hraje historický a tradiční moment při výkladu? Lze se v právní interpretaci spolehnout na historický výklad, příp. v čem spočívá jeho omezená vypovídací hodnota?
- 4) Je právní hermeneutika spíše subjektivistická, nebo objektivistická?

II. Pokuste se určit úlohu hermeneutického kruhu a předporozumění interpretů při výkladu následujících výňatků z právních předpisů. Zamyslete se nad identifikací rozhodujících argumentů v uvedených příkladech, jakož i nad charakterem výkladových závěrů z pohledu nalezení ratio legis těchto ustanovení.

a) Ústava, č. 1/1993 Sb. – lhůta ke vrácení zákona prezidentem republiky

Podle čl.50 Ústavy ČR platí, že prezident republiky má právo vrátit přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního, s odůvodněním do patnácti dnů ode dne, kdy mu byl postoupen. O vráceném zákonu hlasuje Poslanecká sněmovna znovu. Pozměňovací návrhy nejsou přípustné. Jestliže Poslanecká sněmovna setrvá na vráceném zákonu nadpoloviční většinou všech poslanců, zákon se vyhlásí. Jinak platí, že zákon nebyl přijat.

Výkladový problém: Platí, že prezident republiky je oprávněn vrátit přijatý zákon tak, že jej patnáctého dne ode dne postoupení zašle zpět Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, přičemž doručení jí bude až nejbližší následující pracovní den (tzv. použití pravidel pro počítání lhůt)?

Závěr: Ano, pro tuto ústavně-právní lhůtu platí obecná pravidla pro počítání lhůt (vyjádřená např. § 57 o. s. ř.), která jsou obecným právním principem, nestanoví-li zákon či ústavní zákon výslovně jinak (viz k tomu náleží ÚS ČR Pl. ÚS ze dne 17. 12. 1997, Pl. ÚS 33/97).

b) z. č. 300/2008 Sb. – datové schránky – doručení orgánu veřejné moci

Podle ustanovení § 18 zákona č. 300/2008 Sb. platí, že fyzická osoba, podnikající fyzická osoba a právnická osoba může provádět úkon vůči orgánu veřejné moci, má-li zpřístupněnu svou datovou schránku a umožňuje-li to povaha tohoto úkonu, prostřednictvím datové schránky.

Podle ustanovení § 17 odst. 3 a 4 téhož zákona upravujících doručování dokumentů orgánům veřejné moci prostřednictvím datové schránky platí, že dokument, který byl dodán do datové schránky, je doručen okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu. Nepřihlásí-li se do datové schránky

tato osoba ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručený posledním dnem této lhůty; to neplatí, vylučuje-li jiný právní předpis náhradní doručení.

Výkladový problém: Platí, že žaloba fyzické či právnické osoby je doručena do datové schránky okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí tzv. oprávněná osoba, příp. posledním dnem 10-denní lhůty ?

Závěr: Podání prostřednictvím datové schránky vůči orgánu veřejné moci (§ 18 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů) je učiněno okamžikem dodání datové zprávy do schránky orgánu veřejné moci (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 7. 2010, č. j.9 Afs 28/2010 – 79)

II. Prostudujte si nálezn Ústavního soudu ze dne 18. 6. 2019, sp. zn. Pl. ÚS 38/18 (výklad pojmu „veřejné vyhlášení rozsudku“) a přemýšlejte o následujících problémech:

- 1) Definujte ústavní a zákonnou rovinu problému veřejného vyhlášení rozsudků. Jsou v jednotlivých kontextech různých soudních řízení souladné?
- 2) Lze definovat pojem rozsudek na základě principu jednoty a bezrozpornosti právního řádu? Pokuste se vymezit pojem rozsudek variantně.
- 3) Popište horizont porozumění Ústavního soudu v předmětné věci a pokuste se ho odlišit od horizontu správního soudu. Které principy (ideje, hodnoty...) vytváří optiku Ústavního soudu v tomto nálezu?
- 4) Lze veřejné vyhlášení rozsudku nahradit zveřejněním tzv. zkráceného znění na úřední desce?

III. Přečtěte si rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 3. 2005, sp. zn. Tdo 1174/2004 v kauze „Mein Kampf“ (uložen ve složce studijní materiály), a zamyslete se nad následujícími problémy, včetně svého názoru na řešení případu:

- 1) Jakým způsobem vyložil Nejvyšší soud ve svém usnesení 5 Tdo 337/2002 znaky skutkové podstaty trestného činu podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod občanů?
- 2) V jakém vztahu k pojmu propagace je přímý a nepřímý úmysl?
- 3) Jakým způsobem vymezil Nejvyšší soud pojem nepřímý úmysl?
- 4) O jaké typy argumentů opřel Nejvyšší soud svůj závěr stran prokázání úmyslu dovolateli?
- 5) Jak byste charakterizovali horizont porozumění Nejvyššího soudu v kontextu původního (5 Tdo 337/200) a pozdějšího (3 Tdo 1174/2004) rozhodnutí?
- 6) Ilustrujte na rozebíraném případě hermeneutickou spirálu. Definujte zásady, jimiž se řídí porozumění skutkovým otázkám případu. Lze definovat pro tyto účely limity hermeneutické spirály?

IV. Prostudujte si argumentaci Ústavního soudu ČR k problému žaloby Senátu PČR na prezidenta ČR Václava Klause ze spáchání velezrady (usnesení ÚS ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 17/13 - uloženo v Učebních materiálech předmětu).

- 1) Posuďte logickou i rétorickou stránku argumentací obou procesních stran a zhodnoťte je z hlediska jejich konzistence a přesvědčivosti.
- 2) Analyzujte řešení, které zvolil Ústavní soud, z hlediska metod výkladu a použitých právních argumentů.
 - a) Analyzujte problém temporality práva, který je podstatou rozhodovacího důvodu předmětného usnesení.
 - b) Jakým způsobem užil Ústavní soud analogii při výkladu procesního práva? O jakou formu analogie se jednalo?
 - c) Testujte úsudek ÚS demonstrováný pod bodem 38 odůvodnění z hlediska jeho přesvědčivosti. Ke kterým směrům právního myšlení byste zařadili takový úsudek?
 - d) Obdobně testujte i úsudek obsažený v bodech 43 - 45 odůvodnění a pojmenujte právní argumenty, které zde ÚS užívá.
- 3) Pokuste se vymezit, z jakého předporozumění problému Ústavní soud vycházel, a najděte vazby mezi touto předstrukturou výkladu a zvolenými argumenty podporujícími přijaté řešení.
- 4) Formulujte svůj vlastní názor na tento problém a odůvodněte jej.